

Sør-Odal kommune

Innlandet Fylkeskommune
Postboks 4404 Bedriftssenteret
2325 Hamar

Kommunedirektør
Øgardsvegen 2
2100 Skarnes
Telefon: 62 96 80 00
postmottak@sor-odal.kommune.no
www.sor-odal.kommune.no
Org.nr. 964 947 716 MVA

Deres ref.

Vår ref.
24/1838-3/FA-A40 /IBM

Sted/Dato:
Skarnes, 28.08.2024

Fremtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune – Svar på høring

Viser til sak om framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet med høringsfrist 31. august 2024.

Vedlagt finnes Sør-Odal kommunes hørings svar i saken.

Kommunestyret behandler høringsuttalelsen i møte 10. september. Kommunestyrets vedtak vil ettersendes.

Ved henvendelse i saken, ta kontakt med saksbehandler Ingunn Brøndbo Moss på tlf. 95859265 eller på e-post: Ingunn.Brondbo.Moss@sor-odal.kommune.no

Med hilsen

Rune Lund
kommunedirektør

Ingunn Brøndbo Moss
spesialrådgiver plan og næring

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Fremtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune – Svar på høring

I forslag til fremtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune foreslås det å legge ned Skarnes videregående skole i Sør-Odal, og flytte utdanningstilbudet ved skolen til Kongsvinger og eventuelt Hamar.

Sør-Odal og Nord-Odal kommuner mener at en nedleggelse av Skarnes vgs. vil:

1. Føre til et **kraftig redusert utdanningstilbud** i odalskommunene
2. Bidra til **økte samfunnsøkonomiske kostnader og økt utenforskap**

I det følgende vil vi gå nærmere inn på de to ankepunktene ved fylkeskommunens forslag:

1. En nedleggelse av Skarnes videregående skole vil føre til et kraftig redusert utdanningstilbud i odalskommunene

Fylkeskommunen skal i henhold til opplæringslova § 5-3 i planleggingen og utbyggingen av det videregående opplæringstilbudet legge stor vekt på hva slags kompetanse samfunnet trenger. En nedleggelse av Skarnes videregående skole vil føre til et kraftig redusert utdanningstilbud for Sør-Odal og Nord-Odal kommuner, da Skarnes videregående skole er den eneste videregående skolen i de to kommunene.

Skolen har i dag 192 elever, hvorav 130 kommer fra Sør- og Nord-Odal kommuner.

En god skole er en forutsetning for å redusere frafall i videregående skole og utenforskap

Grunnskolen i odalskommunene har over tid hatt en bekymringsfull nedgang i resultater på elevundersøkelser, nasjonale prøver og grunnskolepoeng. Skoleresultatene i kommunene er signifikant dårligere enn landsgjennomsnittet. Avgangselevene i Sør-Odal hadde en nedgang i grunnskolepoeng i 2022-23 sammenlignet med de fire siste årene, og ligger nå på 38,0 poeng. Dette er 4,4 poeng under landet ellers. Nord-Odal kommune scorer noe bedre med sine 41,1 poeng, men også dette er godt under landsgjennomsnittet.

En stor andel av befolkningen i Sør-Odal og Nord-Odal kommuner mangler høyere utdanning og kommunene har en betydelig høyere andel unge uføretrygdete (18-44 år) enn landsgjennomsnittet. Skarnes vgs. er helt sentral for å gjøre noe med denne situasjonen. Skolen jobber i dag systematisk med å få flere til å ta videregående utdanning og til å fullføre utdanningsløpet.

Sammenlignet med resten av landet fullfører færre elever i odalskommunene videregående opplæring, men det er flere som fullfører nå enn tidligere. Forskjellen blir spesielt synlig for de som har foreldre med grunnskole som høyeste fullførte utdanning. For foreldre med universitets- /høyskoleutdanning er det ingen forskjell.

En god skole er en forutsetning for å redusere frafall i videregående skole. Skarnes vgs har de siste årene hatt et stort fokus på individuell tilrettelegging, både faglig og sosialt. I 2016 utarbeidet Senter for økonomisk forskning rapporten *Skolekvalitet i videregående opplæring (SØF-rapport nr. 01/16)*. Rapporten baserte sine resultater på variablene fullføring, deltakelse, normert progresjon, normert fullføring standpunkt karakter, norsk eksamen og skriftlig eksamen. Rapporten viste at Skarnes videregående skole presterte godt over gjennomsnittet i fylket og i landet, og holdt høyest kvalitet iblant skolene i Kongsvingerregionen. Skarnes vgs var den første videregående skolen i Innlandet som kvalifiserte seg til å bli en dysleksivennlig skole, og har i ettertid bistått flere skoler i Innlandet

med sin kompetanse til å bli det samme. Høsten 2022 ble skolen også tildelt den nasjonale *Perspektivprisen* av Dysleksi Norge, som går til en enhet som har gjort et spesielt godt arbeid for elever med spesifikke lærevansker. Statistikk viser at andelen som fullfører og består videregående utdanning ved Skarnes vgs (89,7 %) er langt over hva som forventes (81,8 %). Elever som starter ved skolen har i snitt betydelig lavere grunnskolepoeng enn gjennomsnittet for Innlandet, likevel ligger gjennomføringsgraden på skolen høyere enn snittet for fylket. En ser at elever som kanskje ikke ville fullført videregående skole, gjør nettopp dette ved Skarnes vgs. Å avvikle en god skole som Skarnes videregående og overføre elever til en som har mindre tilrettelegging, vil med all sannsynlighet føre til økt frafall i kommuner som allerede har utfordringer med resultater på grunnskolenivå og lavt utdanningsnivå i befolkningen.

Kommunene er opptatt av at det faglige nivået ved skolen opprettholdes og videreutvikles i fremtiden. Å se på muligheter for å sikre elevtallet er i den sammenheng viktig. Overføring av nye linjer til skolen og samarbeidsavtaler på tvers av fylkesgrensa fremstår som et meget aktuelt tiltak for å sikre elevgrunnet ved skolen.

Tap av kompetansearbeidsplasser

Skarnes vgs. har 75 ansatte og 63 av disse er lærere. Skolen har et sterkt fagmiljø og tilbyr et bredt faglig tilbud innen yrkesfagene bygg- og anleggsteknikk, tømrer og rør, elektro og datateknologi, frisør, samt påbygg og studiespesialiserende. Det er overveiende sannsynlig at en nedleggelse av skolen vil gi tap av kompetanse for videregående utdanning i regionen, fordi mange lærere ikke ønsker å jobbe andre steder i Innlandet.

2. Frafall i videregående opplæring bidrar til økte kostnader for samfunnet og utenforskap

Stort og vedvarende utenforskap

Kongsvingerregionen har over tid hatt et stort og vedvarende utenforskap, spesielt blant unge. På bakgrunn av de utfordringene regionen står i ble prosjektet «Ung Inkludering i Kongsvingerregionen» satt i gang i 2021. Prosjektet ble støttet av blant annet Innlandet fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet.

Det er innhentet mye statistikk som grunnlag for prosjektet, som er samlet i rapporten *Ung Inkludering i Kongsvingerregionen – Nullpunktsanalyse (2023)*. Rapporten viser blant annet at Kongsvingerregionen har en større andel av unge mellom 20-29 år i utenforskap sammenlignet med andre regioner i Innlandet fylke. I 2021 var andelen uføre i Sør-Odal og Nord-Odal kommuner i denne aldersgruppen på henholdsvis 19,4 % og 20,3 %. Av rapporten går det også frem at spesielt andelen innbyggere i Sør-Odal som gjennomfører videregående opplæring er signifikant lavere enn resten av landet. Dette er bekymringsverdig.

Senter for økonomisk forskning har utarbeidet en rapport på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som har tatt for seg de samfunnsøkonomiske kostnadene av frafall i videregående opplæring (SØF-rapport nr. 08/09).

Av rapporten går det frem at frafall i videregående skole påvirker offentlige utgifter på to måter. *Redusert frafall* vil føre til høyere kostnader dersom bygninger, utstyr og undervisningsmaterieell må utvides. Dette er å betrakte som kortsiktige kostnader. På den andre siden medfører *høyt frafall* ekstra offentlige utgifter. Konsekvensen av å ikke gjennomføre videregående opplæring er ofte lav inntekt, svak tilknytning til arbeidsmarkedet,

stor sannsynlighet for bruk av offentlige trygde- og stønadsordninger, samt økt sannsynlighet for kriminalitet og svak helse. Dette er kostnader for samfunnet som er både vedvarende og vesentlig større.

Odalskommunene kommer også lavt ut på nasjonale indikatorer for befolkningens helsetilstand. Grunnleggende sosiale forhold som inntekt, utdanning og arbeid virker inn på hele årsakskjeden til utfordringene. Sosioøkonomiske forskjeller danner med andre ord et mønster gjennom hele befolkningen. Grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har en større andel med god helse enn grupper med kortere utdanning og lavere inntekt.

En nedleggelse av Skarnes vgs vil innebære økte skysskostnader for fylkeskommunen. Dersom Skarnes videregående skole utvikles vil alle elever i Sør- og Nord-Odal kommuner også få lengre reisevei. Lang reisevei til videregående skole og en mindre tilrettelagt skole vil kunne bidra negativt for gjennomføringen av den videregående skolen for grupper som står i fare for å falle ut. På sikt vil dette kunne gi negative ringvirkninger for befolkningens helse i de to kommunene. Nærhet til videregående skoler gjør det lettere for elever å delta i undervisning og delta i skoleaktiviteter. Redusert reiseavstand gir mer tid til læring.

Bygningsmessige og økonomiske konsekvenser ved avvikling av Skarnes vgs

Skarnes vgs ble bygget i 1989 og består av flere adskilte bygg, senest et nybygg fra 2006. Hovedbygget ble rehabilitert i 2019. Kostnaden for denne rehabiliteringen var anslagsvis 83 millioner kr. Fylkeskommunen vurderer at bygningsmassen er i god stand og at den egner seg til bruken.

Fylkeskommunen skriver i sin saksutredning at de eide lokalene ligger sentralt på Skarnes og ansees som omsettelig, spesielt ved en omregulering. Skarnes videregående skoles verdi ble i 2016 vurdert til kr. 35 millioner. Bygget er i etterkant rehabilitert for en betydelig sum.

Skarnes videregående skole ligger midt i et boligområde sammen med flere offentlige virksomheter. Tomta er regulert til offentlig bygg, undervisning. Det pågår et arbeid med en områderegeringsplan i området. Fylkeskommunen angir i sitt saksfremlegg at det er muligheter til å flytte annen fylkeskommunal virksomhet til bygget.

Sør-Odal kommune kan ikke se at kommunen er en aktuell kjøper av bygget. Begrunnelsen for dette er i hovedsak kommunens økonomiske situasjon. På grunn av tomtas beliggenhet med tilgrensende boligområder og andre kommunale virksomheter, er det heller ikke aktuelt å omregulere tomta til næringsformål. Tomta kan evt. omreguleres til boligformål, men dette vil kreve en betydelig oppgradering av bygningsmassen eller riving.

Yrkesfagslinja Bygg og anleggsteknikk er foreslått flyttet til Sentrum vgs. En slik flytting vil kreve egnede lokaler. Av fylkeskommunens saksfremlegg går det frem at det må tas høyde for et større nybygg, og at det vil innebære store økte kostnader knyttet til behov for lokaler. Fylkeskommunen viser til at de har en tomt ved siden av Sentrum vgs det kan bygges på. Innlandet Science Park er nylig etablert i det nevnte området. Plasskrevende lokaler til bygg og anleggsteknikk i et allerede tett utbygd område fremstår utfordrende og kostbart. Å bygge på fylkeskommunens parkeringsplass og i området mot svømmehallen kan være en mulighet, men et slikt tiltak vil kreve at parkeringen løses på en annen måte enn i dag, mest sannsynlig via en parkeringskjeller. Dette vil bli en stor investering som vil komme i tillegg til nybygget til elevene.

Dersom fylkeskommunen har behov for lokaler til sin tannlegehelsetjeneste for Sør-Odal og Nord-Odal kommuner er det kapasitet på skolen til å huse disse tjenestene.

Muligheter

Styrking av fagmiljøet ved Skarnes videregående skole

Skarnes videregående skole har i dag god kapasitet i sine lokaler og har mulighet til å ta imot inntil 500 elever. En flytting av linja Salg, service og reiseliv (SSR) fra Øvrebyen vgs til Skarnes vgs kan være en god løsning for å styrke Skarnes videregående skole. SSR er det eneste yrkesfagtilbudet Øvrebyen har, og skolen innfrir ikke kriteriesettet innenfor yrkesfag. I tillegg kan Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FBIE) flyttes fra Sentrum vgs. til Skarnes vgs. Pr i dag har Sentrum vgs. tilbud innenfor FBIE vg1, mens Skarnes vgs. har tilbud innenfor FBIE Vg2. FBIE-tilbudet i regionen vil da bli samlet på Skarnes vgs.

For å sikre et størst mulig fagmiljø og tilbud til elever ved Skarnes vgs. er det viktig at Skarnes vgs. også beholder tilbudet innenfor studiespesialisering, selv om kriteriesettet ikke oppfylles.

I saksutredningen er det også beskrevet et scenario hvor Stange vgs. eventuelt avvikles. Dersom dette blir en realitet har Skarnes vgs kapasitet til å ta imot elever fra linja Musikk, dans og drama. Sør-Odal har både kulturskole på Glommasvingen, øvingslokaler i «Kompasshuset», Solbakken folkehøyskole og fagskolen International Stunt Academy, som den videregående skolen både kan samarbeide med og dra nytte av. Dersom Stange vgs legges ned er det også mulig at en parallell av Bygg- og anleggsteknikk kan flyttes til Skarnes vgs. En styrking av tilbudet ved Skarnes vil bidra til at fagmiljøet ved skolen videreutvikles/styrkes ytterligere. Sør-Odal og Nord-Odal kommuner grenser mot Akershus. En utvidelse av inntaksområdet for skolen, som inkluderer elever fra nabokommuner over fylkesgrensa, vil også bidra til å styrke både Skarnes vgs. og elevtallet ved videregående skoler i Innlandet.

Odalskommunene er svært opptatt av at det i et fremtidsperspektiv arbeides for å opprettholde og videreutvikle den faglige kvaliteten ved de videregående skolene i Innlandet, også ved et synkende elevtall. En styrking av studietilbudet på Skarnes vil føre til nettopp dette.

En skole – felles administrasjon

Et alternativ til å legge ned Skarnes vgs kan være å slå sammen Øvrebyen vgs, Sentrum vgs og Skarnes vgs til én skole med felles administrasjon. Alternativt kan Sentrum vgs og Skarnes vgs slås sammen, men det er viktig for odalssamfunnet at Skarnes beholder studieforberedende.

Konklusjon

Fylkeskommunen som helhet har et viktig samfunnsoppdrag. Den skal legge til rette for gode rammebetingelser, slik at kommunene kan opprettholde tjenestenivået og videreutvikle tjenester. Dette bidrar til å redusere ulikheter og fremmer en bærekraftig utvikling av samfunnet. Samlet sett spiller videregående skoler en viktig rolle i utdanning, samfunnsutvikling og individuell vekst. Når nedleggelse av en videregående skole vurderes, er det viktig å balansere hensynet til elevene og samfunnet. Det krever en grundig analyse, også sett fra et samfunnsutviklingsperspektiv.

En nedleggelse av Skarnes videregående skole vil med stor sannsynlighet bidra til økte kostnader for samfunnet. Odalskommunene strever med lave skolerestater, høyt frafall i videregående skole og en høy andel unge uføre innbyggere. Kvaliteten ved undervisningen

som tilbys ved Skarnes vgs er meget god, og skolen gjør et spesielt godt arbeid for elever med spesifikke lærevansker. Skolen har et sterkt fagmiljø og tilbyr et bredt faglig tilbud. Kommunene ser det også som en styrke å ha en skole hvor elever på yrkesfag og studiespesialisering går sammen. Mangfold skaper gjensidig respekt og nettverksbygging på tvers av interesser og kompetanse.

Skarnes videregående skole har i dag god kapasitet i sine lokaler og har mulighet til å ta imot både elever og andre fylkeskommunale tjenester. Det finnes flere løsninger for å styrke Skarnes videregående skole og dermed opprettholde et godt fagmiljø på sikt. Linja Salg, service og reiseliv (SSR) kan flyttes fra Øvrebyen vgs til Skarnes vgs. I tillegg kan Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FBIE) flyttes fra Sentrum vgs. til Skarnes vgs., noe som vil bidra til at FBIE-tilbudet i regionen vil bli samlet på Skarnes vgs. Det samme gjelder påbygg vg3 og vg4, som enkelt kan samles på Skarnes. Skolen har også kapasitet til å ta imot elever fra linja Musikk, dans og drama fra Stange videregående skole.

Det er viktig for odalssamfunnet at studiespesialiserende opprettholdes på skolen, selv om dette ikke oppfyller fylkeskommunens kriterier. Et alternativ kan være å slå sammen Øvrebyen vgs, Sentrum vgs og Skarnes vgs til én skole med felles administrasjon.

Sør-Odal og Nord-Odal kommuner har forståelse for at det må gjøres endringer i skolestrukturen og at det er utarbeidet kriterier for vurderingen av denne, men forslaget om å legge ned Skarnes vgs er ikke forankret i hverken økonomi eller i skolekvalitet, mens de samfunnsøkonomiske konsekvensene ved forslaget for odalssamfunnet ikke er vurdert. Disse kan samlet over tid bli svært store.

Sør-Odal kommune forventer at Skarnes videregående skole videreføres og at skolen i stedet for å bli lagt ned styrkes gjennom å iverksette tiltak som skissert ovenfor.